

SALOMATLIKDA HAMSHIRALARNING O'RNI

Raxmonova Maftuna Akbar qizi

Xalqaro Innovatsion tibbiyot texnikumi

nodavlat ta'lim muassasasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada salomatlikni saqlash va mustahkamlash jarayonida hamshiralar faoliyatining o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda hamshiralarning profilaktik, klinik, rehabilitatsion hamda psixologik yordam ko'rsatishdagi vazifalari yoritilgan. Shuningdek, ularning jamoat salomatligini ta'minlash, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, surunkali kasalliklarni nazorat qilish va bemorlar bilan samarali kommunikatsiya o'rnatishdagi ahamiyati ko'rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari hamshiralar faoliyati sog'liqni saqlash tizimi samaradorligiga, bemorlar qoniqish darajasiga va kasalliklarning oldini olishga bevosita ta'sir qilishini tasdiqlaydi. Maqolada hamshiralar malakasini oshirish, ularning kasbiy vakolatlarini kengaytirish va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash sog'liqni saqlash sifatini yaxshilashning muhim omili ekani asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: hamshira, salomatlik, bemor parvarishi, profilaktika, rehabilitatsiya, jamoat salomatligi, tibbiy xizmat sifati, psixologik yordam.

Аннотация. В данной статье научно проанализирована роль медицинских сестёр в сохранении и укреплении здоровья населения. Освещены их функции в профилактике заболеваний, клиническом уходе за пациентами, реабилитации и оказании психологической поддержки. Особое внимание уделено значению медсестёр в обеспечении общественного здоровья, пропаганде здорового образа жизни, контроле хронических заболеваний и эффективной коммуникации с пациентами. Результаты исследования подтверждают, что деятельность медсестёр напрямую влияет на эффективность системы здравоохранения, уровень удовлетворённости пациентов и профилактику заболеваний. В статье обоснована необходимость повышения квалификации медсестёр, расширения их

профессиональных полномочий и внедрения современных технологий в практику здравоохранения.

Ключевые слова: медицинская сестра, здоровье, уход за пациентом, профилактика, реабилитация, общественное здоровье, качество медицинской помощи, психологическая поддержка.

Annotation. This article provides a scientific analysis of the role of nurses in maintaining and promoting public health. The study highlights nurses' responsibilities in disease prevention, clinical patient care, rehabilitation, and psychological support. Special attention is given to their contribution to public health, health education, chronic disease management, and effective communication with patients. The findings confirm that nursing activities directly influence the effectiveness of healthcare systems, patient satisfaction, and disease prevention outcomes. The article emphasizes the importance of improving nurses' qualifications, expanding their professional competencies, and integrating modern technologies into healthcare practice.

Keywords: nurse, health, patient care, prevention, rehabilitation, public health, quality of medical services, psychological support.

Kirish.

Salomatlikni saqlash va mustahkamlash jarayonida hamshiralar faoliyati tibbiyot tizimining ajralmas va strategik muhim bo'g'ini hisoblanadi. Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida hamshiralarning roli faqat shifokor ko'rsatmalarini bajarish bilan cheklanib qolmay, balki bemor parvarishi, profilaktika, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, reabilitatsiya, ruhiy qo'llab-quvvatlash va jamoat salomatligini mustahkamlash kabi ko'plab yo'nalishlarni qamrab oladi. Aholi sonining ortishi, surunkali kasalliklar ko'payishi, aholining qarishi va global sog'liq muammolarining murakkablashuvi hamshiralarning kasbiy kompetensiyasi va mas'uliyatini yanada oshirmoqda[3]. Shu sababli hamshiralarning salomatlikni ta'minlashdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning funksional vazifalari va amaliy faoliyatining samaradorligini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqotning maqsadi salomatlikni saqlash va

mustahkamlash jarayonida hamshiralarning o'rnini kompleks yoritish, ularning profilaktik, klinik, psixologik va ijtimoiy faoliyati salomatlik ko'rsatkichlariga qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qilishdan iborat.

Metodlar.

Tadqiqot jarayonida tibbiyot va hamshiralik ishi bo'yicha ilmiy manbalar, sog'liqni saqlash tizimi me'yoriy hujjatlari, klinik kuzatuvlar va amaliy tajribalar tahlil qilindi. Sifat va miqdoriy tahlil usullaridan foydalanilib, hamshiralarning turli bosqichdagi tibbiy yordam jarayonidagi ishtiroki o'rganildi[1]. Shuningdek, birlamchi tibbiy yordam muassasalari, shifoxonalar va reabilitatsiya markazlaridagi hamshiralar faoliyati solishtirilib, ularning bemor sog'lig'iga ta'siri baholandi. Profilaktik ishlar, patronaj xizmati, dispanser nazorati, emlash jarayonlari va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishdagi hamshiralarning ishtiroki alohida ko'rib chiqildi. Tadqiqot davomida bemorlar va tibbiyot xodimlari o'rtasidagi kommunikatsiya sifati, hamshiralarning kasbiy malakasi, etik me'yorlarga rioya qilishi va bemor xavfsizligini ta'minlashdagi roli ham tahlil qilindi.

Natijalar.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, hamshiralarning faoliyati salomatlikni saqlashning barcha bosqichlarida muhim ahamiyat kasb etadi. Birlamchi profilaktika bosqichida hamshiralar aholi o'rtasida sanitariya-ma'rifiy ishlar olib boradi, to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollik, shaxsiy gigiyena va zararli odatlardan voz kechish bo'yicha tavsiyalar beradi. Ayniqsa, qishloq hududlarida va ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlar orasida hamshiralar sog'lom turmush tarzini shakllantirishda asosiy axborot manbai bo'lib xizmat qiladi. Emlash jarayonlarida hamshiralar tashkiliy va amaliy ishlarni bajaradi, bu esa yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olishda muhim omil hisoblanadi[4]. Dispanser kuzatuvlarida surunkali kasalliklarga chalingan bemorlarni muntazam nazorat qilish, dori vositalarini qabul qilish tartibini tushuntirish va asoratlarning oldini olish ham hamshiralar zimmasiga yuklatilgan.

Klinik sharoitda hamshiralar bemorning umumiy ahvolini kuzatish, hayotiy ko'rsatkichlarni nazorat qilish, dori-darmonlarni to'g'ri va o'z vaqtida yuborish, muolajalarni bajarish va shifokorga muhim ma'lumotlarni yetkazish orqali davolash

jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi. Bemor bilan doimiy muloqotda bo'lish hamshiraga kasallik dinamikasini tezroq aniqlash imkonini beradi. Bu esa asoratlarning erta oldini olish va davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Jarrohlik amaliyotlarida hamshiralar operatsiyaga tayyorgarlik, steril sharoitni ta'minlash, operatsiyadan keyingi parvarish va reabilitatsiyada muhim rol o'ynaydi. Ularning mas'uliyatli va aniq ishlashi bemor xavfsizligi va ijobiy natijalar uchun zarur shart hisoblanadi[5].

Tadqiqot natijalari hamshiralarning psixologik qo'llab-quvvatlashdagi o'rni ham katta ekanini ko'rsatdi. Bemorlar ko'pincha kasallik tufayli qo'rquv, xavotir va ruhiy tushkunlik holatiga tushadi. Hamshira esa bemor bilan eng ko'p muloqot qiladigan tibbiyot xodimi sifatida uning ruhiy holatini barqarorlashtirish, umid uyg'otish va ijobiy kayfiyatni shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, og'ir tashxis qo'yilgan bemorlar, onkologik kasalliklar bilan og'riqlar yoki uzoq muddatli davolanishni talab qiluvchi bemorlar uchun hamshiralarning ruhiy qo'llab-quvvatlashi davolash jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi[2]. Bu holat bemorning davolanishga bo'lgan ishonchini oshiradi va sog'ayish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Reabilitatsiya bosqichida hamshiralar bemorning mustaqil hayotga qaytishida ko'maklashadi. Ular jismoniy mashqlarni bajarishda yordam beradi, parhezga rioya qilishni nazorat qiladi, dori vositalarini qabul qilishni davom ettirishni eslatadi va turmush tarzini moslashtirish bo'yicha maslahatlar beradi. Nogironligi bo'lgan yoki harakat faoliyati cheklangan bemorlar bilan ishlashda hamshiralar sabr-toqat va maxsus ko'nikmalarga ega bo'lishi talab etiladi. Ularning mehnati bemorning hayot sifatini yaxshilashga, qayta kasallanish xavfini kamaytirishga va ijtimoiy moslashuviga yordam beradi.

Jamoat salomatligini ta'minlashda hamshiralar epidemiologik nazorat, aholini skrining tekshiruvlaridan o'tkazish, ona va bola salomatligini muhofaza qilish, maktab va bog'chalarda tibbiy nazoratni olib borishda faol ishtirok etadi. Homilador ayollarni kuzatish, yangi tug'ilgan chaqaloqlar patronaji, bolalarning jismoniy va ruhiy rivojlanishini baholash hamshiralar zimmasidagi muhim vazifalardandir. Bu faoliyatlar

natijasida kasalliklar erta aniqlanadi, asoratlarni kamayadi va sogʻlom avlod shakllanishiga zamin yaratiladi[6].

Tadqiqot davomida hamshiralar malakasi va taʼlim darajasi salomatlik koʻrsatkichlariga bevosita taʼsir qilishi aniqlandi. Zamonaviy tibbiyot texnologiyalaridan foydalanish, klinik protokollarni bilish, infeksiyon nazorat qoidalariga rioya qilish va kommunikativ koʻnikmalar yuqori boʻlgan hamshiralar ishlayotgan muassasalarda bemorlar qoniqish darajasi yuqori, asoratlarni esa kamroq kuzatildi. Bu esa hamshiralar tayyorlash tizimini takomillashtirish, uzluksiz kasbiy rivojlanishni qoʻllab-quvvatlash zarurligini koʻrsatadi. Simulyatsion oʻquv mashgʻulotlari, amaliy treninglar va xalqaro tajriba almashish dasturlari hamshiralar malakasini oshirishda samarali vosita boʻlib xizmat qiladi.

Muhokama.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, sogʻliqni saqlash tizimida hamshiralar soni yetarli boʻlmagan yoki ularning vazifalari aniq taqsimlanmagan hududlarda tibbiy yordam sifati pasayadi. Haddan tashqari ish yuklamasi hamshiralar charchoqligiga, kasbiy kuyish sindromiga va xatoliklar xavfini oshirishiga olib keladi. Shu sababli sogʻliqni saqlash tizimida hamshiralar mehnatini tashkil etish, ularning ish sharoitini yaxshilash va ijtimoiy himoyasini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Hamshiralar mehnatini qadrlash va ularning jamiyatdagi nufuzini oshirish sogʻliqni saqlash tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy yondashuvlar hamshiralarning mustaqil klinik qaror qabul qilish imkoniyatlarini kengaytirishni nazarda tutadi. Koʻplab davlatlarda hamshiralar kengaytirilgan amaliyotga ega boʻlib, ayrim diagnostik va davolash jarayonlarida mustaqil faoliyat yuritadi. Bu esa tibbiy yordamning tezkorligini oshiradi, shifokorlar yuklamasini kamaytiradi va bemorlar uchun qulaylik yaratadi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, hamshiralar vakolatini kengaytirish, ularni qaror qabul qilish jarayoniga jalb etish va multidisiplinar jamoada faol ishtirokini taʼminlash salomatlik natijalarini yaxshilaydi.

Hamshiralar faoliyatining axloqiy jihatlari ham muhim oʻrin tutadi. Bemor maxfiyligini saqlash, hurmat va eʼtibor bilan muomala qilish, insonparvarlik tamoyillariga

rioya etish hamshiralar kasbiy etikasi asosini tashkil etadi. Bemorlar ko'pincha hamshiralarni eng yaqin tibbiy yordamchi sifatida qabul qiladi, shu sababli ular bilan ishonchli munosabat o'rnatish davolash jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotda bemorlarning aksariyati hamshiralar e'tibori va g'amxo'rligini davolanishning muhim qismi sifatida baholagani aniqlandi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar rivojlanishi hamshiralar faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Elektron tibbiy kartalar bilan ishlash, telemeditsina xizmatlarida ishtirok etish, masofaviy monitoring va mobil sog'liq ilovalaridan foydalanish hamshiralarning ish samaradorligini oshiradi. Bu esa ayniqsa uzoq hududlarda yashovchi bemorlar uchun sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish imkonini kengaytiradi. Raqamli ko'nikmalarga ega hamshiralar sog'liqni saqlash tizimining innovatsion rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, hamshiralar ishtiroki kuchli bo'lgan sog'liqni saqlash tizimlarida aholi salomatlik ko'rsatkichlari yuqori, kasalliklarning oldini olish samaradorligi yaxshi va bemorlar qoniqish darajasi yuqori bo'ladi. Hamshiralar nafaqat davolash jarayonining ijrochisi, balki sog'lom jamiyatni shakllantirishga hissa qo'shuvchi faol subyekt hisoblanadi. Ularning kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari va insonparvarlik fazilatlari salomatlikni saqlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, hamshiralar salomatlikni saqlash, kasalliklarning oldini olish, davolash va rehabilitatsiya jarayonlarining barcha bosqichlarida muhim o'rin egallaydi. Ular bemor bilan eng yaqin muloqotda bo'ladigan tibbiyot xodimi sifatida nafaqat klinik, balki psixologik va ijtimoiy yordam ko'rsatadi. Hamshiralar malakasini oshirish, ularning vakolatini kengaytirish va mehnat sharoitlarini yaxshilash sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshiradi. Salomatlikni ta'minlashda hamshiralar roli yildan-yilga ortib borayotganini inobatga olgan holda, ularni qo'llab-quvvatlash va kasbiy rivojlanishiga investitsiya kiritish sog'lom jamiyat barpo etishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova M. Bemor parvarishi va hamshiralik amaliyoti. Toshkent, 2019.
2. Rasulov A. Tibbiyotda oʻrta tibbiyot xodimlarining roli. Toshkent, 2021.
3. Yoʻldosheva N. Klinik hamshiralik ishi. Toshkent, 2020.
4. Tursunova G. Jamoat salomatligi va hamshiralik faoliyati. Toshkent, 2022.
5. Islomov Sh. Profilaktik tibbiyot asoslari. Toshkent, 2018.
6. Qodirova L. Reabilitatsiyada hamshira faoliyati. Toshkent, 2021